

კაჟა ეტზისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

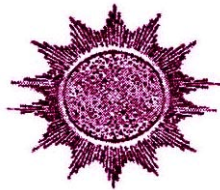

გამომცემლობა „ანკარსალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

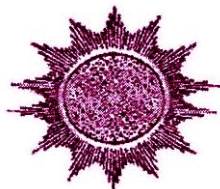
2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

ტომი 78

2020

მთ. რედაქტორი

ომარ ჩიტალაძე

მხატვარი, პროფესორი,
საქართველოს მწერალთა,
მეცნიერთა და საზოგადო
მოდერნიზატორთა აკადემია „ქალდეა-
საქართველო“-ს აკადემიკოსი

© ვაჟა ეგრისელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. ჰოლიბროუსაბაძის №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversali@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-885-4 (78 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხობის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ღმერთის მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღმსანდრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაშვილი“, ფილოზოფ ტიუტჩევის ღმერთი და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ღმერთის მომცველი ერთტომეული – „იმჟნ ნათელი“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალმუნაბი“-ს ხუთტომეულის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, რომელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძეგლია იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესამე, 1575 გვერდიანი ტომი, რომელშიც 2500-ზე მეტი ღმერთი დასტამბული.

ვაჟა ებრისელის შემოქმედებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცნებებებთან აკადემიის ნამდვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს მწერალთა, მცნებერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწესა ქართული პოეზიის რაინდის, საქართველოს მწერალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალაქტიონ ტაბიძის პრემიების დაწესების, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დანაშინის მედლისა და „დიოკურია 2005“-ის, მწვინდობის ოქროს პარსკვლავისა და მწვინდობის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს მწერალთა მცნებერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-ს პრემიანდის, საქართველოს ეროვნული და ვაზისის საერო-სამცნებერო აკადემიის ვიცე-პრემიანდის,

ავსჯანმართის მმართველობა აკადემიის პრეზიდი-აკადემიკოსის, საქართველოს განათლებისა და საქართველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტგვერდიანი ტომეულების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზის ხუთასზე მეტგვერდიანი, უმაღლეს კოლიბრაფიულ დონეზე შესრულებული ტომეგი. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადაბულია დასაბეჭდალ ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ანთოლოგიური, აბრეთვე, პრეზისაღმი მიძღვნილი ქართველი და უცხოელი პოეტების, მმართველისა და საჯოგადო მოღვაწეების (ათასამდე ავტორი) წიგნების (მონოგრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმართველო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პოეტი, ქართული პოეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმართველობა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნატა და ლილი. იგი – მმცხრე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

კოეტის ასტრომეული „კონსიუმი კოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, დემეტრი არ მიუყვანს რომ ვეზა-დარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიონას, რომ ახანჯარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა კოეტის ზღაპრული კონსიუმი „უსაღმუნებოს“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტბვერდინანი „ბაჯალო“, ოქროს ყდაში ჩასმული, ოცდაათტომეული წავიკითხე, ჩემი ძველი აზრი რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე კოეტს არა ჰბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არმის ჭალაში მგბარი მუხაა, რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, კელაზგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელწვივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოღარაჟი მუხაა, რომლის ცადავვიდ ტოტეზე, კოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნებოს“ იბაგმიუვლომელი ასტრომეული ლაკიდა და ბაანცოცხლა, მიძინებული, ღავიწყების ნაცარმომილი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათტომეუტზე მიტ საუკუნოვანი მითებით, ღებნდებითა და საოცრებებით დახუნდული ისტორია, რაც კოემერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუკითები.

100-ტომეული... ძველის ბაჩნის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი კოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუძენია დღეამიწაზე...

კონსიუმი კი...

დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გგელეჟანი მისწოლია... მათ იცინან იმ ოწყება დღეამიწის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

კოეტი, ბალაქტიონ ტაბიკის პრემიის ღაურიატი,

ჯუმბერ ღეჟავას სახელოების მინერაბათა

საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

„ბულცოვად შხვვდი ყოველ ჟეხას, ყოველ კაბეხას.“

ა. პუშკინი

წინასიტყვაობის მაბიერ

(გაგრძელება)

პოეტის სიყვარული თავისი ქვეყნის, ენის, წარსულისა, აწმყოსა და მომავლის თითქმის ყველა ლექსიდან გადმოოდის.

„რისხვა და ნგრევა საუკუნეთა –
მღვრიე ტალღებად

ისეე ჩაუვლის...“

მაინც დარჩება, ვით ზღაპარი
და სასწაული,

წიგნი ვეფხისა,

ნიკორწმინდა,

ჯვარი,

არმაზი –

ჩემი ქართულის სიდრმე, სიმაღლე
და სიღამაზე.“

„ამ ოქროს ხანის, მეთორმეტის“ გახსენება სიამაყით ადავსებს ვაჟა ვერისელს, დავითი ქარ-

თული და სომხური მიწებიდან თანმიმდევრობით ერეკებოდა თურქულჯუკებს. ამიტომ იყო, რომ ახლო აღმოსავლეთის მაჰმადიანმა მმართველებმა საქართველოს წინააღმდეგ დიდი კოალიციური ლაშქრობა მოაწყვეს დიდგორის ველზე. თბილისის მახლობლად მომხდარ ბრძოლაში, დავით აღმაშენებლის ჯარებმა ბრწყინვალე გამარჯვება მოიპოვეს და ქვეყანა მოსალოდნელი განადგურებისგან იხსნეს. ეს იყო 1121 წლის აგვისტოში. ამის შემდეგ ნათელი გახდა, რომ წინა აზიაში აღარ არსებობდა ისეთი ძალა, რომელსაც შეეძლო საქართველოს წინსვლის შეჩერება.

იმ დროიდან უფრო ფართო მაშტაბით იწყება თბილისისა და მთელი საქართველოს აღორძინების პერიოდი, რომელსაც „ოქროს ხანას“, „რუსთაველის საქართველოს“, და „რუსთაველის ეპოქას“ უწოდებენ: ეს იმიტომ, რომ რუსთაველმა მთელი ბრწყინვალეობით წარმოაჩინა ეროვნული კულტურის სიდიადე და მას საპატიო ადგილი დაუმკვიდრა მსოფლიოში.

„მრავალი ერი, მრავალი ტომი შეეწირა არსებობისათვის უთანასწორო ბრძოლას. მართალია, ჩვენს ხალხს აბჯარი შემოაცვდა პერმანენ-

ტულ ომებში, მაგრამ მისი შეუდრეკელი სული თაგამეტებით იბრძოდა და იბრძვის დღესაც“. ამის ნათელი დადასტურებაა დიდგორის ომი. პოეტი დიდი სიყვარულითა და რუდუნებით ელაციცება დიდი მეფის აჩრდილს. თავადაც აბჯარი ჩაუცვამს და მეფესთან ერთად ჩაბმულა ამ თავგანწირულ ბრძოლაში:

„თვალებში ქართლის წარსულს
ჩავცქერი:

მესმის ყიჟინა,

გმინვა, გნიასი.

ვით საზღაურის მტრისთვის მიგება.

სიკვდილ-სიცოცხლის ჰარმონიაში

ხმალი საბრძოლოდ

ელვასავით მიიდრიკება...

დიდგორის მკერდზე სისხლთა

მთხეველი,

ქართველები კვლავ დგანან პირველნი

და საქართველო –

მათი წმინდა საკურთხეველი

სავსეა თავით, – შესაწირველით,

დაღლილი მთები დგანან უძრავად,

ღამით ტანჯული მოლოდინი

წამებს დაითვლის,
და... აჰა! ბნელში, ქართველის
მტერთა შესამუსრაგად,
მოდის სიკვდილი! – მეფე დავითი.“

რა დიდებული სურათია მეფე დავითისა,
რომელსაც ხალხმა აღმაშენებელი უწოდა.

„და... აჰა! ბნელში ქართველის
მტერთა შესამუსრაგად,
მოდის ისკვდილი! – მეფე დავითი.“

„მესიის მახვილი“ – ეგრისელმა ჩვენს
თვალწინ გააცოცხლა ლეგენდარული გმირის,
დაუმარცხებელი გოლიათი მეფის ზღაპრული
სახე. მხატვრული თვალსაზრისით ვაჟა ეგრისე-
ლის პოეზია სრულქმნილია, დეტალები სამაგა-
ლითოდ შერჩეული. იგი დიდი მოაზროვნე პოე-
ტია, რომელიც სიგიჟედვა შეყვარებული მშობ-
ლიურ მიწას. მისი შემოქმედება ჩვენი კულტუ-
რის განუყრელი ინგრედიენტია და ამაში უპირ-
ველეს ყოველისა დიდი ღვაწლი მიუძღვის მის
თავდადებით, რუდუნებითა და კრძალვით აღსაფ-
სე შრომას. მისი შემოქმედების თემატიკა მოუ-
ლოდნელი და მრავლისმეტყველია. რომელსაც

ახასიათებს მხატვრული მეთოდის თავისებურება. ისიც ნიშანდობრივია, რომ მძლავრმა ბიძგმა, რომელიც მის გენიალურ ნიჭშია, ერთბაშად გააპო დრო და სივრცე საიდანაც გადმოცვივდნენ – მითები და ლეგენდები, რომლებიც ტყეში გზააბნეული ბავშვებით უხმობენ ერთმანეთს. ძველთაძველი მარადიული თემა ახლებურად იხსნება ჩვენს თვალწინ.

„...ბატონი ვაჟა ეგრისელის დიდმა წინაპარმა, დასავლეთ საქართველოს მმართველმა ქუჯი ეგრისელმა თავის მოძმეს და თანამემამულეს ფარნავაზს უთხრა: „თუ ღვთის შეწევნით გავიმარჯვებთ, შენ იქნები უფალი ჩვენი, ხოლო მე ქვეშევრდომი შენი.“ მე მსურს მოვახსენო აღმოსავლეთისა და დასავლეთის თანამედროვე პოეზიის ქართველ პოეტებს: დროა, გადასცენ ვაჟა ეგრისელს ქართული პოეზიის „უფლობის“ ტიტული, ხოლო თვითონ იყვნენ „ქვეშევრდომნი“ მისი.

პოეტის ფიქრმიუწვდომელ შემოქმედებას უამრავი წიგნი მიეძღვნა. ბევრი ავტორი მას საყოველთაოდ ცნობილი ეპითეტებით ამკობს. თუმცა რას მიქვიან „თვალსაჩინო“, „ბრწყინვალე“, „კარგი“, „დიდი“, „არაჩვეულებრივი“, „გან-

საკუთრებული“, „საკვირველი“... არა ბატონებო!
ვაჟა ვერისელი გენიალური პოეტია...“

/ბექა ქანთარია,
აფხაზეთის ა/რ მეცნიერებათა
აკადემიასთან „არსებული ახალგაზრდული
აკადემიის პრეზიდენტი“, იურისტი/

„ეს მერამდენედ,
დავიწყების კართან დაცემულ
მახვილაპყრობილ ციხისმცველთა
და მესანგრეთა
გადაიქროლა სევდის ღრუბელმა
და მე მუხლს ვიყრი
ყველა ქართულ
ციხის ნანგრევთან,
ლოდს გულში ვიკრავ და...
სულს ვუბერავ...“

ასე იყო მუდამ: ხან მტრის ფარზე ჯახე-
ბით, ხან მტრის ხმაღზე სისხლისღვრით, ხან
ქვაზე გაცხადებული ჩუქურთმით, ხან ფუნჯით,
ხან ეტრატზე დაღვრილი შთაგონებით ჭედდა
ქართველი კაცი ქართულ ასოებს. და იქმნებოდა
„სიტყვა ქართული, სული ქართული, ჩართული

დედის იავნანაში.“ ყველას და ყველაფერს დათ-
მობდა ქართველი, მას კი ვერა.

„ქართული სიტყვის ტყეში
ფიჩხი მიგროვებია

და „დიდთა“ გვერდით
დამინთია მცირე კოცონით.

ბევრჯერ დაემჯდარვარ შთაგონების
ცეცხლთან და ბოლთან.

და... აი, ახლა,

ამაყი და კვლავ თავმომწონე,

სიკვდილის ღამაზე კართან ვცემ
ბოლთას

„...ვაჟა ვერისელის წმინდათაწმინდა პოეზია
– ხატებთან დანთებული სანთლების ღოცვაა...“
(ნანა ჭიარქაძე, აკადემიკოსი.)

გრძელი და ძნელი გზა განვლო ქართველმა
ხალხმა, ვიდრე დღემდე მოაღწევდა, ბრძოლაში
და ხმალთა კვეთებაში იწრთობოდა ქართული
სული. „ვით ამირანი... ცას ვუფატრავდით ვეება
მუცელს.“

„როგორც იმედის და სინათლის
თეთრი პეპელა,

ჩვენ ქართველები! –
შუქით ვჩნდებით
სწრაფად და უცებ,
მიწისკენ ვილტვით და გავეშვებით,
ვით ამირანი... ცას ვუფატრავთ
ვეება მუცელს,
ფიქრის და ელვის
თეთრი ეშვებით.“

„მაცხოვარი ჩვენი ჯვარზე ევნო ჩვენთვის და შვილთა ჩვენთათვის. კარნი ჯოჯოხეთისანი განვლო საკუთარი ფეხითა და ცად ამალდა და სული მისი მოგვეფინა იმ ვარდების, გვირილისა და ზამბახების სახით, რადგან ქრისტეა თავად მზე, უქრობელი, ნათელი, უმრუშო, იგი თავად მარადმუშაობის იღუმალი ეპიტაპია. ქრისტე მაცხოვარი ჩვენი, იგია ჭეშმარიტი თავადი სიკვიდლისა და ჯოჯოხეთისა. იგია, თავად საიდუმლო უიდუმალესი და ნურავინ ეძიებს მის გარეშე იღუმალეზას!“ – გვაუწყებს კონსტანტინე გამსახურდია.

ვაჟა ვერისელი კი ასე გვიხატავს ჯვარცმულ იესოს:

„შეხედეთ ჯვარზე გაკრულ იესოს,
აი, ესაა კაცის ცხოვრება,

ისე,
შორიდან რიალებენ სულ
სხვა ფერები,
რომლებიც ველარ შეაკავა
ღამის ჯვბირმა.
ვიცი,
სიკვდილი უსაშველოდ
მომეფერება,
რადგან სიცოცხლემ,
ერთხელაც არ გამანებივრა.“

ვაჟა ეგრისელი მტკიცე ბუნებით და სიცოცხლისადმი სიყვარულით არის ქართველი კაცის ნიშან-თვისებათა ეტალონი.

„შენ გენაცვალე
დიდო სიცოცხლეჲ,
გულში რომ გიკრავ
ღვიძლ დედასავით,
თუმცა გზა და გზა მწუხარების
გვჩხვლეტავს ეკალი
და დღე და ღამით სადღაც დასავლით,
მოგვარბენინებს აქ – არყოფნის ქარი
ხელმკლავით.“

ილია ჭავჭავაძე თავის წერილში –პოეზიაზე, კარგ ლექსებს პატიოსან თვლებს, მარგალიტებს შეადარებდა ხოლმე. პოეტი ღრმად უნდა ჩასწვდეს ცხოვრებას, „ჩავიდეს ცხოვრების მდინარის ძირში“. „იქ იპოვის ბევრ ლექსაა და ლაფსა“, აღნიშნავს ილია თავის წერილში. აკაკიმ ვაჟა-ფშაველას უწოდა „მარგალიტების მოესველი“. „თუმცა გვითესავ მარგალიტს, მკითხველიც იმას მკისაო.“

ანტიკურ ეპოქაში და შუა საუკუნეებში სწამდათ, რომ პატიოსან თვლებს თილისმის ძალა აქვთ, ვაჟა-ფშაველას მსგავსად ეგრისელი მარგალიტების მოესველია, მიივებითაა ასხმული მის სტრიქონებში ეს პატიოსანი თვლები. „...მხოლოდ ვაჟა ეგრისელს შეეძლო დაეწერა უთვალავი (50 000) ლექსი, (ყველა ერთმანეთზე უკეთესი – პროფ. ტ. მოსია). აქედან უმრავლესობა ბუნებაზე, რადგან, ბუნება მისი შთაგონების უშრეტი წყაროა.

ვაჟა-ფშაველას შემდეგ, საქართველოს რომ არ მოვლენოდა ვაჟა ეგრისელი, ასე მეგონა ქართულ პოეზიას არ ექნებოდა ის სიდიადე...“ (ტატა დიოსკურელი, მწერალი, აკადემიკოსი) პოეტს მთის დანახვისას თვალწინ უდგანან მისი

წინამორბედი მარგალიტების მთესველნი:

„მთას რომ შევხედავ,
დამიდგება ვაჟა-ფშაველა,
ცას თვალცრემლიანს –
რუსთაველი და გურამიშვი-
ლი.
თოფის ქუხილზე –
გაიელვებს შუბლი ილიას
და „სამძღვარს“ იქით ტატოს „მერნის“
ჭიხვინი მესმის...
ხსოვნის დარბაზი ჩემი ისე
გაჭედლილია,
ვერ ჩავარდება დავიწყების
პატარა ნემსიც.“

პოეზია ნაკადულებად, ჩანჩქერებად და მდი-
ნარეებად მოედინება ქართულ მიწაზე:
„დის პოეზია ნაკადულებად,
ჩანჩქერებად და
მდინარეებად,
ზოგან კი,
ზოგან ულამაზეს
ტბასაც კი მოჰგავს

ქართულ მიწაზე,
/სადაც მოყმე ვეფხვს
რომ შეება/
პოეზიის დიდი ზღვა ბორგავს.“

„... ვაჟა ეგრისელის პოეზია – ეტნის ვულკანია, რომელიც უძველეს კოლხურ მიწაზეა ამოფრქვეული.“

/სიმონს ზაქარაია, აკადემიკოსი/.

არა მარტო ქართულ, არამედ, შეიძლება ითქვას, მთელს მსოფლიო პოეზიაში ისე არავის ჰყვარებია ბუნება, როგორც ვაჟა-ფშაველას და ვაჟა ეგრისელს. პოეტი ასე ხედავს ვაჟა-ფშაველასთან მსგავსებას:

„ვით ეღვა მუხთა მტყორცნელი,
ვინ იცის,

სად იალებდა.

ქართული ცით და ველებით
ვაჟა მთებს დასტრიალებდა,

მე კი ზღვებს ვეღარ ველევი.“

ვკითხულობთ ამ სტრიქონებს და ვგრძნობთ, რომ ჩვენ საქართველოში ვართ – ქართულია ეს

მთები, ადამიანებით რომ ხუჭავენ თვალებს, ეს ზღვები და ლოდის ნატეხიც, რომელიც მუთაქის მაგივრად უდევს თავქვეშ პოეტს.

„ლოდის ნატეხი მედება
თავქვეშ,

მაგივრად მუთაქის,
ჯვარიც მეღმევა ირიბი.
და მე

სიკვდილით უკვდავქმნილს,
ზღვები თუ დამიტირებენ..“

მართლაც ზღვის ღმერთმა ვაჟა ეგრისელი, ზღვის მირონში განბანილი მთელი მისი გენიალური პოეზია. თავად პოეტიც ზღვასავით დელავს, ბორგავს და იწვის შეუცნობელის ტკივილითა და სიხარულით. მისი ფიქრთა სამყარო იძირება საქართველოს წარსულში და უმღერის აჩრდილად ქცეულ გმირებს. ტკივილამდე აწუხებს აწმყო და მომავალს. მას არაფერი არ აშინებს, და ვერც შეაშინებს, რადგანაც:

„მტერი ვერასდროს ვერ შემაშინებს,
აიეტის და გუბაზის ნაგრამს,
დაგჭირდე,

მიხმე, თავს განაცვალებ,
სამშობლოვ ჩემო!“

ყოველ ნაბიჯზე, ყოველ ქვასთან, ყოველ
უბანზე თავისი ქვეყნის წარსულს ხედავს:

„მესმის ყივილი ციხისმცველების,
უღრიალი შუბის,
მტკრევის ხმა – ტარის,

ყოველ ნაბიჯზე,
ყოველ ქვასთან,
ყოველ უბანზე,

ასე მგონია: გაიღება წარსული კარი
და გამოჩნდება ხმალაწედილი –
მეფე გუბაზი!“

ვაჟა ეგრისელს ისევე სტკივა და აწუხებს
კრწანისი, მარაბდა, როგორც აიეტს კოლხეთი.
ესირცხვილება ღალატით წაგებული კრწანისის
ომი. მთასავით მოქუფრულა მეფე, ცხენზე დაბერ-
და გვირგვინოსანი, გატეხა თავად-აზნაურთა ქიშ-
პობამ, შავი ღრუბლები გროვდება საქართველოს
ცაზე, აღა-მაჰმად-ხანი აურაცხელი ჯარისთ თბი-
ლისს მოადგა. მეფემ ხუთი ათასი (5 000) მეომარი
შეაგება მტერს. სასწორი გამარჯვებისა ქართვე-

ლებისაკენ გადმოიხარა, მაგრამ ღალატი დადიოდა თავაწეული, ოცდაათ ვერცხლად გვეყიდა იუდა. დასაჭურისებულ სარდალს მიეცა გზები გამარჯვებისა სომხის წყალობით.

„მტკვარი უჭირავს ორღესულივით,
მკერდზე აყრია

არაგველთა

ჯაჭვ-მუზარადი

და სიხუმეში განისვენებს

კრწანისის ველი, –

სამასი წლის წინ

რომ გამოჭრა

ღალატმა ყელი,

სწორედ ის სისხლი

ყაყაჩოებს

ისევ ღვარად სდის...“

ვაჟა ეგრისელის სულის შმპვრელი პოეზია ამარცხებს საქართველოს წინააღმდეგ ამხედრებულ ძალებს. ვაჟა ეგრისელის აზროვნების მეთოდი, ცხოვრების წესი ქართულია, მისი თვალსაწიერი უსაზღვროა და სცილდება დედამიწის ფარგლებს. ის უკვდავია ისევე, როგორც დიდი ვაჟა-ფშაველა.

„ეს მე ვარ ზღვაო, შენი ხატება,
ძღვევამოსილი, შენი სწორფერი,
ყველა ქარიშხალს, ყველა
გრიგალს აღმატება
პოეტის სული სიმყუდროვის
უარყოფელი.

ეს მე ვარ, ზღვაო, შენი მოდელი,
ცა მაფენს კდემით
ნისლის ბადეებს,

მერე დღეები ბავშვებით
უკან მომდევნ

და საუკუნის მძიმე ხელებს
მხრებზე მადებენ.

შენში დაემარხე ყველა ხატი
და სალოცავი,

როდესაც წიგნში ტაღღამ
თვალი კვლავ გაახილა.

მიწაზე ვდგავარ, ზღვაო შენი
ძეგლი ცოცხალი
და მომავალი გრიგალების
მესმის ძახილი.“

„ვაჟა ვერისელის სამყარო უკიდევანოა, –
დაწყებული შავი ზღვის ნაპირებიდან – წყნარ

ოკეანებმდე. ცელებესისა და იავას კუნძულებიდან – კილიმანჯაროსა და ჰიმალაის მთებამდე. სპარსეთისა და არაბეთის უდაბნოებიდან – ტროას ნანგრევებამდე; ეგრისის, შორაპნის და ციხეგოჯის სიმაგრეებიდან – ეგვიპტის პირამიდებამდე და ბაბილონის გოდოლამდე. აბასთუმნის ობსერვატორიიდან – ირმის ნახტომამდე და ოტარიდამდე, ვაჟა-ფშაველას – ჰომეროსამდე, რუსთაველიდან – გალაკტიონ ტაბიძემდე და ლადო ასათიანამდე. შორეული მითოსიდან – ბიბლიამდე და შემდეგ ატომისა და წყალბადის ბომბებით, ათასი კატაკლიზმებით გაგულისებულ მეოცე საუკუნის მზის მიწურულამდე და მესამე ათასწლეულის თვალუწვდენელ გადასახედამდე...“

/ვაჟა შარვაშიძე, აკადემიკოსი/.

ნათელა ბოხელაშვილი

*ნაწევები წიგნიდან – კოლხი პოსეიდონი
კოლხურ პეგასზე ამხედრებული პოეტი*

გავრძელება შემდეგ ტომში

სამაია

მიმწუხრისას ლოცვით დაღლილ
მრევლთან ისევ უნდა მისვლა,
სამაია, მრავალფერობს.
და ჩამოდის ციდან ნისლი, –
„სამებას“ რომ
მოეფეროს.

1997

სათოფურები

მზით და იმედით გადახურული,
მთად ცათამბჯენი
რომ აგიშენე.

შენ,
იმ კოშკიდან მათობო ყურებით
და სიყვარულის ტყვიებს მიშენენ –
შენი თვალების –
სათოფურები.

2003

* * *

ცბიერი და ბოლძიანი,
ზღვას ქარიშხლის გული
უცემს,
წელისპირ ბორგვა არის ხელთა.
კლდეს მიასკდა ზღვა,
და უცემს,
შუბლი ორად გაიხეთქა.

1987

ჰელიოს და სელენე

ცაში ასე იცნობენ,
ვით გაღმელს და
გამოდმელს –
(მოლენი და მელენი),
ორ ლამაზ შეყვარებულს –
ჰელიოსს¹ და
სელენეს².

1997

¹ ჰელიოსი – მზე

² სელენე – მთვარე

* * *

მეფე დავითს! –

ქრისტეს მხედარს,
მზის გვირგვინი ამშვენებდა.

სურდა ყველა უპოვარი,
არყოფნის გზას აცდენოდა.

მტერს ებრძოდა....

აშენებდა –

ხანაგათას და ქსენონთა.

1977

გალატეა¹

ქვესკნელიდან ვიდაც კივის:
სიყვარულის ზღვა ამკიდეს,
მაგრამ ქალი – დალატია.
თავგამსკდარი ვარ აკიდი²
და ხელს ვუწვი
გალატეას.

1993

¹ გალატეა (ბერძ.) – ერთ-ერთი ნერეითაგანი, (ზღვის ფურია).

² აკიდი – გალატეას შეყვარებული.

* * *

ხერთვისთან და არტანუჯთან,
აბა,

როგორ არ გელოცა.

შენ სულს ქართლის ცა მოელის.
ისმენ წირვას ანგელოზთა,
ვით პეტრე და
სამოელი.

1959

* * *

ჩაუმქრალი შენი ყოფნა,
 მზის კოცონზე ჩუმად იწყვის...
იწვის,
 მაგრამ არ დაიწვა,
სულს შელახულს ხორცის ბიწით,
სურს დატოვოს
 დედამიწა.

2005

* * *

ქანცგაცლილი ბედთან ბრძოლით,
ძილ-ბურანში ხშირად

ხედავ:

„მოსუცებულს, სპეტაკ ზეწრით“.

ის ცად ვიხმობს

ქრისტეს მხედარს,
გვირგვინით და ვაზის ლერწით.

1991

* * *

დაღვა ჟამი, გათენდე!
და აროდეს დაღამდე! –
 გესმის ციდან ღაღადი
სანამ მიწის და ხან ზენის.
და უფლის კვართს შეცქერი,
 როგორც ნიზიანზელი.\

1979

300ა ნოე

მეხთა – ტეხა თავეს იკლავედა,
როს ჩამოდგა
სიმეუდროვე,
ელვა,
მტრედად მყის მოფრინდა.
გამოვიდა, ვითა ნოე,
მთვარე,
ცის სველ კიდობნიდან.

1968

* * *

სიმყუდროვის ზარის რეკვა,
სივრცეს ჟრუნტელად
უვლის,
ცაში მწუხრი დგება როცა,
დედამიწა უსმენს გულით,
ვარსკვლავების წირვა-ლოცვას.

1966

პალმა

ო, განა, იოლია,
ცის მზე მხარზე რომ შეისვა,
მეც დამფერულა მისმა ალმა.
და ნაპირზე მდგარი პალმა,
ზღვის ღამაზ ვიოლინოს,
თავის ორღესულ
ხემს უსვამს.

1958

სულიწმინდის მოფენის

ეს გული შენ გეკუთვნის,
სიყვარულის მთესველი
და დიდები მყოფელი.
სანთლით ხელში,
დღეს ველი –
სულიწმინდის მოფენის*.

2001

* სულიწმინდის მოფენა – აღდგომიდან 50-ე დღე.

კოლხური თასი

ამაყი და თავმომწონე,
მზით და ოჯალეშით ვავსებ
და ყულევთან ხუთი ათასი
წლის წინ მოჭრილ –
კოლხურ თასით,
ჩემს დიდ საქართველოს ვლოცავ!

2001

თუთანხამონი

მსხვერპლს სწირავ ღმერთს ნილოსის
და ღურჯ ტაძარს ამონის¹,
ქვეყნად არვის არ მონებს –
„მენგურელი“² ხელმწიფე –
დიდი თუთანხამონი.

1978

¹ ამონი – ეგვიპტური ღვთაება.

² „მენგურელი“ – მეგრელი.

* * *

ღრუბლებმა რომ ჩამოიხრჩონ
თავი,
სიმარტოვის ცისქვეშ,
ზეცა ელვის თოკს არიგებს.
ზღვა ბობოქრობს და მრისხანებს...
მზე ჩადის და
ქარიშხალი
ტალღებს დაათოხარიკებს.

1976

ქორთუ ვაჟა

ქორთუების სამოსახლო,
ამ შორეულ თვალთხედვიდან
ჩანს აჩრდილად
და მირაჟად,
მაგრამ მაინც ნათლად ვხედავ –
კოლს ხელმწიფე –
ქორთუ – ვაჟას.*

1989

* ქორთუ ვაჟა – მითანის (ჩრდილოეთ საქართველოს მითანეთის) მეფე რატის შვილი. ფარაონ თათუ – ნეფერტიტის ძმა.

* * *

ანგელოზის გზას არა,
მარად ცად ყოფნის მანიებს,
ვერცა ვედრებით,
ვერც ლოცვით,
ვერასდროს მოინანიებს
ვნებას,
რასაც ჰყოფს სუფს, ხორცი.

1999

* * *

ქარის სმაზე,
შავ ბელს-ღრუბლის,
მთის ბილიკზე მავალს მყარად,
კვლავ ეცვალა უცებ მხარი.
მერე ღამემ,
ცის ბილიკზე დაბმულ
მთვარეს,
ვარსკვლავები საკენკივით დაუყარა.

1961

ეაჰ!

ოდის წინ პატარა მინდორზე
ირევთან ყვითელგულა
წიწილები,
შუაში დგას სმენადქცეული
კრუხი,
გუმანით ქორის ლანდს ხედავს.

ეაჰ!

ეაჰ!

ეაჰ!*

წარმართივით ქორს აფრთხობს დედა.

1958

* ეაჰ – შინაური ფრინველი მფარველი ღვთაება ძველ კოლხურ პანთეონში.

ტაღლები

ხმაურის გასაღებები,
სიხუმის კარებს აღებენ
იდუმალ,
როგორც თულები.
ზე ამოდინ ტაღლები,
ხელი-ხელს
ჩაკიდულები.

1969

* * *

ისტორიის „მამებმა“,
რათუნდ ჭორში მოხელონ,
 უამთა ძელზე არბილონ,
მაინც გამოუჩნდება
 შერყვნა და
 გოდოლი,
კოლხთა ქალაქ ბაბილონს.

1966

ზვირთები

თვალებზე ცრემლშეუშრობელნი,
ცად რომ ვედრებით აღიან
და ნისლი ფარავთ სნეული,
ის ბობოქარი ზვირთები –
ტყვე ქართველების დარდია,
სპარსთაგან გამოქცეული.

1961

* * *

ჩვენს წარსულიდან ჩამოქროლილი,
ცეცხლს კვლავ მიკიდებს

დარდის არავი*

ფიქრთაკარავში როცა შეივლის.

შენ – მზით მოსილი...

და სხვა არავინ,

მიყვარხარ!

როგორც მაჯნუნს ლეილი.

1963

* არავი – სამსრეთის ქარი.

მთვარე

დასაველეთით დრუბელ-დრუბელ
მიდის...

ღამეს მიაბოლებს

მთვარე, –

ჩემი პაპის – პაპა,

მსურს მის სიბრძნეს ვცე

თაყვანი.

და... ზღვა იწერს ცის ლურჯ ზღაპარს,
ვარსკვლავების ასოებით გამოყვანილს.

1994

* * *

თავს იწონებდნენ ნაძვის ხეები,
ზამთრის დადგმული თეთრი

სპეკტაკლით:

„დღეს ვართ და ხვალ აღარ ვიქნებით“.

იდგა სიმშვიდე და

სისპეტაკე,

მთელი ღამე ნათელს –

გალობდნენ ფიფქები.

1979

* * *

ორმოცი წელია ამ ცხოვრების
სიფერაგეს რომ
ცას შეკივი
და საშველს არსაიდან ელოდები.
სასაფლაოზე ყრია ლოდები –
მშიერი სიკვდილის
საკენკივით.

1970

* * *

კოლხეთში უნასი ასისინდა:
– მედეა ღვთისწინაშე
მართალია,
ბერძენებში სული ჰპოვა რაინდული.
მედვას გზა –
გაპარული ფასისიდან,
ღალატის ეკლითაა გარინდული.

1964

* * *

საწუთროს ბეერი ედავა,
დაავადებული სხვა სენით,
ყოფნა მჭლე და
დუდრიგვალი.*

ზღვა –
კოლხთა ძველი სევდაა,
ხანდისხან თავს რომ გვახსენებს
ქარიშხლებითა და
გრიგალით.

1971

* დუდრიგვალი (მეგრ.) – თავმსხვილი.

* * *

შუბლშეკრულ ამირანივით,
სადღაც,

შორს მიგეჩქარებათ
ღრუბლებო! –

სპანო ყამარის,
აღბათ დიდ ომში ებმებით.
ნეტავი იმათ სამარეს,
ვისაც თქვენ დაეცრემლებით.

1961

თამარ მუჟე

„ბაღდადს ხარაჯა ავიღე“.

ათას ურჯულთაგან –
სისხლდაწრეტილს,
მამულს ვედექ დარაჯად,
ვღვრიდი ცრემლებს და მირონს.
ღრო-ღროც,
ვიღებდი ხარაჯას,*
სპარსეთს, ბაღდადს და ბაბილონს.

1969

* ხარაჯა – ხარკი.

ოკეანე ატლანტის

უამი ათასწლეულებს –
ფარასავით მილადავს,
კოლხურ სულს რომ ვატანდი.
არვინ იცის თუ რამდენ,
საიდუმლოს გვიმადავს
ოკეანე –
ატლანტის.

1980

ორი ვაჟა

არარის საქართველოში
მიწის პატარა მტკაველიც,
რომ აღარ ეხარებინოთ
სიტყვა,
სიცოცხლის ნერგისებრ:
აღმოსავლეთით – ფშაველას,
დასავლეთით კი –
გერისელს.

2007

* * *

დღის ჯაფისგან გადაღლილ
ღამეს,

მთვარის ცალი თვალი ათევს.

ზღვა ნიადაგ უმზერს ცაზე:

ციკლოპივით ცალთვალემა
გოლიათებს

და ვარსკვლავებს – ასხელიან ბუმბერაზებს.

1996

* * *

არ ჩანს დავით!
მაგრამ მცხეთას,
ისევ ადგას მზე დიდებად.
სვეტიცხოვლის მაღალ სვეტებს,
უფრო მაღლა ეზიდება
საუკუნე –
მეთერთმეტე.

1981

ნეფტუნუსი

კოლხეთს ახსოვს და
არც ახსოვს,
წელია ათასჯერ ერგასი,
ტანზე რომ აცვიათ მთებს ბურუსი.
ქარით დაჭედელ ზვირთთა პეგასებს
მძვინვარ ზღვებში რომ დააგელგებდა –
ნეფტუნუსი.*

1971

* ნეფტუნუსი (ლათ.) ზღვის ღმერთი.

* * *

წამით აღარ ისვენებს
ფიქრი და
ატლანტიკის
ფსკერზე ღამის ჩავიდეს,
რადგანაც იქ დაეძებს
იბერების ნაშიერთ –
პარპალებს და
დრავიდებს.

1976

* * *

ჩემს კოლხეთს ეაღერსება
ფრთებმოქათქათე ნიავი, –
ეკიდ მთის,

ურთის დ ფოთის.

ცა გუღში იკრავს სიამით
ზღვას –

თოლიებით გაფოთლილს.

1971

ხეთა და მითანო

ქრისტე ღმერთი არ ჩანდა,
დრო იდგა წარმართული,
მაგრამ იყო ქართული
ის ზღვები და ის მთანი—
ორი დიდი სამეფოს:
ხეთას¹ და მითანის².

1966

^{1,2} ხეთას მეფე იყო — სეფელომა, მითანის — რატი,,
შემდეგ მისი ძე ქორთუ — ვაჟა (XIV ს. ჩვ. წ. აღ.)

მთვარე, როგორც კენტავრი

დედამიწას დაცქერის

მთვარე,

როგორც კენტავრი.

ღამე გულში გაივლებს –

საწყალ სულებს ნეტართა –

ვარსკვლავების ყვავილებს.

1970

ზღვა არის „ქართლის ცხოვრება“

ყოფნა,

არყოფნის მდინარე,

მიდის და მიიმდღვრება,

ღამაში და ეშხიანი.

ზღვა არის „ქართლის ცხოვრება“

მუდამუამს ქარიშხლიანი.

1960

* * *

სიმაღლეებს კელავ ასწავლის
ქარი ღრუბლებს მთებზე მარებს.
ღამეს –

მეხით შუბლგაჩეხილს,
ცა – მოწყალე,
მედღასავით,
ელვით უხვევს ნაიარევს.

1986

* * *

კოლხეთის დიდ წარსულიდან –
წინაპართა დერიტა მოქრის
და სახლდება შენში ვაჟა.
არც მარგალიტს
და არც ოქროს,
შენ დაექეზ ზეცის ლაჟვარდს.

1969

* * *

ქარიშხლის ეტლებს დააქროლებს
პოსეიდონი,

ზღვა ემორჩილება გმირის ნებას,
თან ახლავს ამფიტრიტე¹ და
გალატე².

პონტოს ნაპირზე რომ ჰყვავის
გვირილებად,

ქაფი კი არა,

ყვავილებია –

მედვას დაღატის.

1962

¹ ამფიტრიტე – პოსეიდონის ცოლი, (ზღვის ფერია).

² გალატე – ერთ-ერთი ნერეითაგანი, (ზღვის ფერია).

პოემა: „ბეთსიმანის ბაღში“

ხელთუქმნელი ცეცხლით და
კოსმიური ნათებით

სუფევს ცა უცნაური.

(თვალში წვეთავს მანია.)*

ვჭვრებ: მეექვსე აურას

„ბაღში გეთსიმანის“.

1982

* მანია (ბერძ.) ვნება, სიგიჟე.

სახელები

მთიებზე მოკაშკაშე,

ამოდინ წარსულიდნ სახეები:

(ვინც გაუძლო რა დროს

და ჟამს).

ეს ძმა გახლავთ –

ეგვიპტის დიდ ფარაონის –

ნეფერტიტის,

კოლხი მეფე მითანის

ქორთუ – ვაჟა.

1974

მარტი

ვით ღამაზი ქარლწული –

მარტი,

ჟამს შებინდების,

დგას და კვლავ ეფერება:

ბუჩქების და მინდრების

გააიისფერებას.

1964

* * *

ვით კვიცი უდუღო,
ზღვისკარად დგას
კოლხეთი
და ცა მიუსაფრობას ბარდნის,
რობორც ბარდნიდა,
ვხედავ: პრეისტორიის
გადაწეულ ფარდიდან.

1971

* * *

„მენგურელთა“¹ ქვეყანა,
მერე გვიან,
შუმერის,
ჩემზე ჩუმად ჩურჩულებს:
„თიქი ხოლო თექ იდუ“²,
სადაც კედრის ჭალებში,
გიღგამეშს ხმობს
ენქიდუ.

1963

¹ „მენგურელთა“ – მეგრელთა.

² იხილ იქ წავიდა (მეგრ.)

ზღვის ქალაქის ბინადართ

მხრებზე ედგათ სამყარო,
თვალში ცა უბრწყინდავდათ –
 წყვდიადში მზე ჩასულეგს,
ზღვის ქალაქის ბინადართ,
 წყალში დამხვრევალთა,
 სულეგს.

1977

ის დღე

- ყველაფერი გაქრება შარშანდელი
თოვლივით,
- ისმის ძველი მოტივი,
ეშაფოტზე
ვიონის.
თავს გვჭრის, ვით გილიოტინა,
„ის დღე“ –
გალაკტიონის.

1959

* * *

ვით უხსოვარ დროში,
წინათ,
ისევ ისე აკრთობს მნახველს,
რომ მკვდირსფერი ბინდი ადევს,
ამომავალ მთავრის –
ღიმილიან სახეს,
და ჩამავალ მზის
სისხლიან სიღიადეს.

1973

ღმერთო, შეუნდე

მიცოცხლე იგი,

ჩემი ყოფნა ვისც არ მოწონს!!!

ღმერთო,

შეუნდე!

ჩემს დამწველ კოცონს,

ვინც ცეცხლს შეუნთებს.

2003

ვარსკვლავების ტკარცალი

საწყაული სამოცი,

შხამით სავსე პირთამდე,

ვითარც ერთი ღაცვალე,

ალბათ მიტომ შემცივდა.

მაინც ვყივი: მაცალეთ! –

სანამ მესმის ზეციდან –

ვარსკვლავების ტკარცალი.

2007

პონტოს სანაპიროზე

მტერს რომ გული მოუკლას –
პონტოს სანაპიროზე
და ღვთაებრივ ეგრისში,
ვითარცა განთიადი,
ისევ მეგრის სვე ივლის...
ამაყი და ღიადი –
ვაჟა ეგრისელივით.

2001

წუთისოფელი

უსვამს დღეების შალაშინს,
ჩვენს ყოფნის დღეებს
ათხელებს,
მუდამ სიავის მყოფელი.
და თვით უფალი გვაფრთხილებს:
– ნუ გიყვართ წუთისოფელი.

1999

* * *

სიშორეს ეფარებიან
მთიები,
როგორც ალეები.

აქეთ მთა...

იქით ისინი.

ცის უზღვრო იღუმალებას,
მთვარე გასცქერის სფინქსივით.

1996

* * *

ეშმაკის გარდა იცის არავინ,
რას გვიპირებენ არამზადები,
რომ თხრიან მიწას

ცხრაფად,

ცხრაფენად.

შენ,

მართლა, ნუთუ არ ემზადები,

სხვა პლანეტაზე გადასაფრენად?!

2006

* * *

ბობოქარი დღეები,
სადღაც,
მოუსაველეთში
გაფრინდნენ ქარბუქებად.
მაინც ციდან ოცნების –
შენი ბედის ვარსკვლავის
ელი გამოშუქებას.

2007

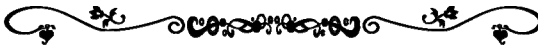
* * *

დედამიწას კი ისევ აწუხებს
მთვარის სიცივე და
გულგრილობა.

და სიმხურავლე მუდამ გოდებს მზის
ტალღებს ორბივით ცაში
აფრენილს.

შენ, დღე-ნიადაგ ზღვიდან მოგესმის –
ფსკერს მიღეჭილი ხმა წინაპრების.

2002

კორსიკაში

(ბახილი)

საუკუნეთა უდაბნოს –
ბრძოლებით გამოვადწიე,
ათას სიავით „მორთულმა“.
საქორთუოა¹ კორსიკაც,
ნაპოლეონი ქორთუა².

1983

¹ საქორთუო (მეგრ.) საქართველო

² ქორთუ (მეგრ.) ქართველი.

ზღვა – არფაა ექოლოსის

მეხის მოულოდნელ ხმაზე,
შემოდგომის მწუხრით მოსილ –
ცა ვარსკვლავებს გადიწვიმებს
ზღვა –
არფაა ეოლოსის,*
ქარი უკრავს ცადაჭიმულ
ზვირთთა სიმებს.

1993

* ეოლოსი (ბერძ.) ელინისა და ფერი ორსეიდეს ვაჟი.
ქარების ღმერთი.

* * *

მოკედავთ სული მდინარეა,

ელვის სრუტით –

ცას რომ ერთვის.

ღამით ქართა ელვარება...

და გულისთქმა მწვერვალების...

ზღავთა დუმილია –

ღმერთი.

1973

ჩემო დიღო წინაპარო

უკვდავების მაღალ კედელს,
მოსვლის დღიდან მიყრდნობილო,
ცოურ ცეცხლთან წილნაყარო,
ჩემო დიღო წინაპარო,
მიწით არა,
მზით შობილო!

1989

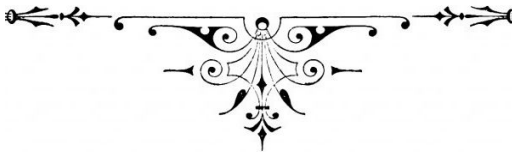
* * *

დღეები მხვლევტენ, როგორც ეკლები,
რა ვქნა,

არც ერთმა აღარ ივარდა
და არსაიდან არ ჩანს საშველი.

მაინც სიცოცხლის ტოტზე
ვზივარ და,
თვალდასუჭული ვგალობ შაშვივით.

2007

* * *

ქარი, ცეცხლი და წყალი,

მზის გზას ადევნებია,

სამია და ერთდება.

ეს ზვირთები კი არა,

ფიქრთა შადრევნებია,

სურთ რომ ცად აიტანონ

ზღვის გულისთქმა

დმერთებთან.

1986

13

დიდი არა,
ვარ ცამეტის,
და არაფერს არ ვამეტებ,
ვამბობ: დარდი მაწევს მთებად –
ფიქრით,
დამე თეთრად ნათევს,
ხობის პირას მელანდება:
მტრის მოკლული გუბაზ მეფე*
და მტირალი მეფე წათე.

1954

* კოლხეთის მეფე – (V ს.)

* * *

დღემ მზე დაბადა,
ღვთისმშობელმა, ვითა იესო,
(და ბნელ ღამეზე ჯავრი იყარა).
მერე მწუხრამდე მხრებით ატარა,
ხოლო მწუხრისას ჩამოსვა და...
თან წაიყვანა.

1966

ხეპი

ზამთრისაგან გაძარცვული
ცას შეცქერენ შეშფოთებით,
სიქა აღარ შერჩენიათ.
და ვითარც ჩვენ,
ეს ფოთლებიც,
აქ არყოფნას ეჩვევია.

2001

* * *

ამოვარდა ქარიშხალი –
ცის და მიწის დამღეწავი
და გაწყივტა ჯაჭვი ქაფის.
ნარბუნალი ზღვა მოადგა დამფრთხალ
ნაპირს,
ჩაიმულხა მერე წამით.

2002

* * *

ჩემი ზეცა ქართული –
ვარსკვლავებით ირწყვება.
უფალია თავმდები,
რომ ლეგენდით ვიწყები
და ლეგენდით
ვთავდები.

2007

* * *

ზღვის წუხილში და ქართა მოთქმაში,
კვლავ იქედნური გესმის
სიცილი,
მათი, რომელთაც შვენით „პარიკი“.
შენ ქართულ სიტყვას ხედნი
კვიცივით,
პონტოს ნაპირზე იურვებ და
ათოხარიკებ.

1963

* * *

ქარიშხალმა ღრუბლების რემა
უცებ მოდენა,
ელვის მტყორცნელი მშვილდით,
ზეცა ჰგავდა მოისარს.
სადღაც კორიზონტს იქით –
მოისმა მზის გოდება,
ზღვის ხემ მოულოდნელად
თოლიები მოისხა.

1976

* * *

ვარსკვლავებით ნაქსოვი

ცა –

სიცოცხლის ბაღეა.

ცვდება დღის კიბეები –

მზის ჩასვლით და ამოსვლით.

ღამით სიწყვდიადეა –

ბოლოს მოკვდავთ სამოსი.

1987

ცა იმეორებს წვიმას

ზღვის სარკეს ჩასცქერის და
ცა იმეორებს წვიმას
და ელვა მისდევს ქუხილს,
თეთრი,

მწუხრისფერს ირთავს.
ქარი კი ტოტებს უხრის –
გაუვალ ტყეებს ზვირთთა.

1967

* * *

ჟამთა დარჯაკში გამოვლილს,
ვითარცა წინათ,

ახლაც გოცეებს:

ღამეს დილა რომ გიიადონებს.

წარსულიდან კი ყივის

ღაო-ძი:

„ოდეს მდაბლობენ,

კაცნი დიადობენ“.

1973

* * *

ცისარტყელას ტოტზე ზიხარ
და შავ ღრუბლებს
თეთრად სწურავ...
ფერთა ზღვაში ექებ ფერებს.
ოცნებამ კი ფრთა აწურა,
უკვდავება შეიფერე.

2005

* * *

ზღვის ფსკერზე იმალება,
ყველა იდუმალება,
ამიტომ სულ ბობოქრობს,
ღელვას წამით არ იშლის!
დაღუპულთა ცრემლებით –
დანისღულა თვალები;
არამარტო ავსულთა,
ქარისა და ქარიშხლის.

1986

* * *

ცისკრისას ანგელოზებმა,
როცა ღრუბლები გაწურეს,
მთებს მიმალული მთიები
იქცნენ ასად და ათასად...
დილით მზე,
ვითა ქალწული¹,
ამაღლდა „ცათა ცათასა“².

1964

¹ ქალწული – იგულისხმება ღვთისმშობელი.

² „ცათა ცათასა“ – (ნეემირებული ძლის-პირნი. ვვ. 825)

* * *

ძილად მიერიან წყლისპირ ლოდები...
არაგვს კი უსმენს ნარეკვავი
და ნატახტარი.
სითეთრეს იცვამს ზამთრის ტყე-ველი.
ლოცვით სავსე დგას
მთვარის საყდარი.
მხოლოდ ცამ იცის –
ვარსკვლავები რას
მეტყველებენ.

1997

აქ ღევები მეფობდნენ

გადმოყარა უფალმა ციდან ყველა
ავსული:

ჯარბი,

ბგელი,

ვეშაპი,

მიწისაკენ დაძრნენ.

შვიდი ათასი წელიწადი აქ ღევები
მეფობდნენ,

სანამ არ ამოწყვიტა ამირან
დარეჯანისძემ.

1961

* * *

ვისმენ ჩურჩულს ანგელოზთა...
ღვთისმშობელზე ღოცვით
დაღლილს,
ღმერთზე ფიქრით ღამენათევს
ვხედავ: სანთლით უფლის
წიგნში*:
ღუკას,
მარკოზსა და მათეს.

1969

* უფლის წიგნი – ივულისხმება სახარება.

* * *

უქაროდ და უქარიშხლოდ,
არრას ამბობს,
ზღვაა მუნჯი.
მაღლა უხმეს მოებს ტყეებმა.
ღამის ქვაბში ცა
აუნჯებს –
ვარსკვლავთ ფერთა მეტყველებას.

1966

* * *

ცით ჩამოდის მიმწუხრი და
ვარსკვლავების თვალებს ნაბავს
და ედება ნაპირს ობად.
მოვა ქარი,
ზღვის შავ კაბას,
შემოავლებს ქაფის ქობას.

1959

* * *

მოსვლის დღიდან ამჟვენად,
შთამომავალს ადამის,
მზის ამოსვლა გვიკვირდა.
რადგანაც დღე-ყოველი,
შეჩვევაა სიკვდილთან.

2001

* * *

როგორც ადრე,
პონტოს პირას,
ახლაც ჭაქვინჯს და
მაღთაყვას,
სიყვარული კვლავ ამოხეთქს,
რადგან ჩუმიდ ვურწევ
აკვანს, –
გუბაზის და წათეს კოლხეთს.

2005

* * *

ცხოვრება ხეა,
ჩვენ ვგავართ მერქანს,
ჩამოგვთვლის უამი...
ვერ მოვასწრებთ
თვალის გახელას.
აი, წამის წინ,
ამ სალოცავს
სიცოცხლე ერქვა,
ახლა სიკვდილი ჰქვია სახელად.

1993

* * *

ცად ღრუბლები მიმოდინ –
ელვით გასანასკვავები
და ელიან ნიშანს მესის
სიბნელეში სინათლეა –
მეტყველება ვარსკვლავების.

1962

მითრიდატე ევატორი

ქურუმები და მოგვები –

მითრიდატ ევატორს

უსმენენ;

(უამი დგას თუმც წარმართული).

– ხატული,

ტვიფრული,

ღურსმული,

ერთიანი – ენაა ქართული.

1961

* * *

სადაც ყოფნა,
არყოფნას,
წუხდა გაბეღითებით,
სადაც თვალებს ახელდნენ –
ზღაპრები და მითები,
ო, ის ძველი კოლხეთი –
არის ჩემი სახელი.

1963

წიგნი – „ნათელხილვა“

ცით ჩამოსული წყალობად,

ჰოი,

რა სილამაზეა, –

შიგ,

არსთა გულისმპყრობელი.

ეს წიგნი არა,

ვაზია,

რჩეულთა „მოსართლობელი“.

1975

* * *

ცას მოსკდა და,
მეტეორი,
უსამანო სინუმეში
ატლანტივით იძირება,
და ვჭერეტ შიშით კანკალებენ:
მარები¹ და მაკრალეები²,
დრილეები³ და ბიძირები⁴.

1967

^{1,2,3,4} – ძველ კოლხური (ქართველური) ტომები.

ოსკ მოლოდინი

სადაც,

ცის ზემოთ,

სადაც უფლის ჰყვავის ბაღები

და ტყე შრიალებს მწვანე

კედრების

და ალგათა ჩრდილი

ირწევა.

სადაც ვერ აღწევს ღოცვა-ვედრება,

იქ ველოდები მალე

მიწვევას.

2006

აია – ღმერთი... და ქვეყანა

რადგან მოვედი აქამდე,

რაც იყო...

უარესს არ ველი.

მთიები ყრია, ვით ეყარა

ცაზე, და...

იქიდან მდარაჯობს:

აია – ღმერთი – (და ქვეყანა).

პონტოს ზღვის,

და კოლხთა მფარველი.

1962

* * *

ცის შიშუპარულ სიმყუდროვიდან –
მეხის „ზახილი“ მოისმის
ხაფი.

ქარები აგებს ზვირთთა ეიფელს;
დამშვენებული არშიით
ქაფის,
ნაპირს უჭირავს ხელთ ზღვის შლეიფი.

1963

* * *

ჩემს დიდ კოლხეთს დასდგომია
დრო და ჟამი სიბერის:

აღარსად ჩანს –

გვაზა მეგრი,

არც მახუნჯავ ტაოელი,

არც აბიო იბერი.

1964

იშთარი და იშხარა

დრუბლებსა და ქარ-წვიმას –
ცის და შიშის ბილიკზე
მილაღავს, ვით ცხერის ფარას:
ადადი¹ და არურუ² –
იშთარი³ და იშხარა⁴.

1960

¹ ადად – წვიმის, ჭექა-ქუხილისა და წარღვნის მბრძანებელი.

² არარუ – ადამიანთა შემქმენლი ქალღმერთი

³ იშთარი – ნაყოფიერებისა და სიყვარულის ღვთაება

⁴ იშხარა – ადამიან-ღვთაება. (გილგამეშის სატრფო)

* * *

ზამთარი, როგორც ბერდელა,
ცის საჩეხელთან მიმჯდარა
და ჩეჩავს თოვლის
ფანტელებს
და მერე თავზე გვაბერტყავს,
თვალეებს გეჭურის
უცხო ნათელი.

1984

წალენიჯისა

აქ,
მაცხოვრის ტაძარში
 სძინავს ლევან დადიანს
 და დადიას მრევლი კი
არსად დაჭაჭანებენ.
მე ლეგენდებს ვაწყნარებ,
 თუმცა მესმის ჭანების
ციხის კედლის ჭანჭყარი:
„ჭანდისა დო ჭანწყარი“¹

2003

¹ ჭანის მიწა და ჭანის წყალი (მეგრ.)

* * *

ოცდაცამეტი წელია,
აედარია და დარია,
მიყვები მე ჩემს დარიალს
და აჰა, ბნელში ინათა,
ეჭვრეტ: ვით მაცხოვარს ხელს მიქნევს
ოლიმპოსა და
სინას მთა.

1974

აინანას, ღაინანას

მე, ის არვარ,

ქვეყნად მოსვლა,

ვინც იწუხა და ინანა,

თუმც აუგი ბევრმა მითხრა,

მაინც სანთელს ვუნთებ

მითრას¹,

აინანას²,

ღაინანას³.

1964

¹ მითრა (სპარს.) მხის, სინათლის და სიმართლის ღმერთი.

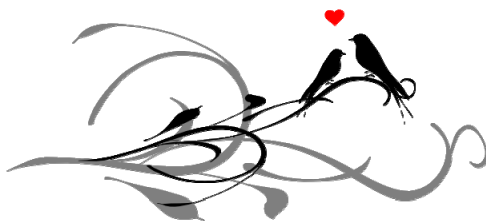
^{2,3} – კოლხური (ქართული) პანთეონის ძველი ქალღმერთები.

* * *

ცაა - უდაბნო,
ლაშქ - ეგვიპტე,
მთვარე - მოსე,
მთიები - მრევლი.
დღეები - ცრემლი...
ცრემლი...
ცრემლი...

1966

ჭყონდილსა და ღვინის ხეს

უფლის ხილვად ისწრაფვის
შუამდინარეთს კედარი,
ვით შუმერთა ტოტემი.

აქ,
კოლხეთში სიცოცხლედ,
ჭყონდილსა¹ და ღვინის ხეს²,
კვლავ ეზრდებათ ტოტემი.

1971

¹ ჭყონდილი – დიდი მუხა.

² ღვინის ხე – ვენახი, ვაზი.

ღმერთი შეგვახვედრებს ერთმანეთს

კოლხეთს დავაბრუნებ შორს წასულ
ლეგენდებს...

ათასწლეულებს,
სსოვნის ქარმა თუ იქარა.
(ღმერთი შეგვახვედრებს ერთმანეთს)
და თავ მოუყერი ზღვისკარად:
ჩემს დიდ წინაპრებს:
ეჭრუსკებს,
ფრანგებს და
ესპანელთ.

1970

კოპალეს და აბუნას

ქვეყნად ყოვლის მეუფემ,
ზოგს სიკვდილი და ზოგსაც,
უკვდავება არგუნა:
ჯეგესა¹ და ითრუშანს²,
კოპალეს³ და აგუნას⁴.

1981

¹ – ქველი და ახალი ღმერთები

უყვანიჭარე

ეგეოსის ზღვის ნაპირებს,
ჰელიკონის მთებს და
ველებს
და კორსიკის უყვართ ჭალებს,
პორეიდად გადმოსული,
კოლხთა სული –
უყვანიჭარე.*

1972

* უყვანიჭარე (მეგრ.) უბელო

მე შეცდენილი უნასის

ცისა და უფლის ნათლულნი
სხედან და...

ჟამთა ბრუნვაში,

ცოდვებს, ცრემლებით აშრობენ –

მე – შეცდენილნი უნასის,

ცოდვილ დედსგან ნაშობნი.

1993

* * *

შურით გასენილ კაცობრიობას,
ადარ უშველის ციხე და
ხარო,
თვალეზი მუდამ ექნება სველი,
დედამიწაზე სანამდე ხარობს,
იუდას ხე და
კაენის ველი.

2004

* * *

ისმის სიმეუდროვიდან –
ვარსკვლავების დაღადი:
მთვარე ეშაფოტია ძველი
და წარმართული.
და ლოცვები ცად ადის –
ფიქრის ფრთების ფათქუნით.

2000

ცისკენ ღრუბლებს გაყვები

ბევრი ათასწლეული,
შენი კოლხურ როდინში
 ისევ დაინაყება,
რადგან დეღვას არ იშლი.
ცისკენ ღრუბლებს გაყვები
ბე –
 ზღვისა და ქარიშხლის.

1976

თობელ-ტუბელ-ტიბარნი

პონტოს ზღვიდან –
მეოტიის ლურჯ ტბამდე,
ამ მთების და
იმ ბარის –
იყვნენ ბატონ-პატრონი:
თობელ-ტუბელ-ტიბარნი,
კულხა-კოლხა-მაკრონი.*

1964

* უძველესი (კოლხური) ქართველური ტომები.

* * *

სდღაც ღამის მინდორზე,
უსინათლო მთვარე ღვას,
ვით გამხმარი ალვის ხე,
რომელსაც ცა დილამდე,
თავს –
ვარსკვლავებს არისხებს.

1964

ეჭრუსკებს, ბასკებს და პელაზგებს

მათი ხსოვნის ნათელი –
ჟამთა უღრანს მილამპრებს...
მძვინვარ ათასწლეულთა ჯერაც უვაღს,
ვთელავ გზებს:

რომში ვეძებ ეჭრუსკებს,¹
ელადაში – პელაზგებს,²
ესპანეთში – ჩემს ბასკებს³ –
უწინარეს წინაპრებს.

1967

^{1,2,3} ძველ კოლხური (ქართველური) ტომები.

აგვისტო, მზე და ნიჰვი

ვითარც ხევსურმა ბაწარაული,
აგვისტოს შუადღემ მზე
ხვატის დიდ ქვაზე ალესა
და ცას დაადგა გადამდნარი
ოქროს გვირგვინი.
ღმერთს ვეცოდებით და შორიდან
ჩუმი ალერსით,
აღუათა ფოთლებს გვინანანებს
და შუბლს გვიგრილებს.

1971

ავგეას თავლა

ყრია ფუნა ღრუბლების,
ცაა-თავლა ავგეას.¹
ოცდაათი კი არა,
მილიონი წელია,
რომ არ გამოწმინდავთ
ურანოსსა² დ გეას.³
და... ჰერაკლე⁴ არა ჩანს.

1972

¹ ავგეა – ელადის მეფე, ჰელიოსის ვაჟი, მრავალი ათასი პირუტყვის მეპატრონე

² ურანოსი – ცის ღვთაება.

³ გეა – მიწის ღვთაება.

⁴ ჰერაკლე – ბერძენი სახალხო გმირი.

* * *

სიხუმის მიღმა,
დასალიერთან,
ცისა დ მიწის ისმის ქეითინი,
რომელმაც სახე ქართი იცემა.
სანაპიროს კი დელტა –
თითივით
უდევს,
უსინჯავს ზღვას გულისცემას.

1973

აღბათ, არგონავტებია

ვითა ტროა, რომ აია –

ნამდვილია...

არავინ თქვას რომ მითია!

პონტოს იქით –სხვა ზღვები და

სხვა ზერები და

სხვა მთებია...

და ვჭკვრებ წარსულს: კოლხეთისკენ

რომ იღტვიან,

ზვირთნი არა!

აღბათ,

არგონავტებია.

1974

* * *

უბველესი კოლხეთი,
ვით პირველი მოსახლის,
კაცის არა,
ღვთის არი, –
ოქროდ დამდნარ ცითა და
ველ-მინდვრებით მდიდრულით.
და მე,
როგორც ევპატორს –
„ამირანის ისარი“,
ხელზე არა, გულში მაქვს
ცეცხლით ამოტვიფრული.

1961

* * *

ამ წუთისოფლის აურზაურში,
ათას ჭირსა და

ვარამს მიმაღავს,

ქვებუდანობა და აბრუნდები.¹

და ვედრი უფალს:

ჩემს უგზო-გზას შორეთს

მიმაგავს,

მაღე არგუნოს შინ დაბრუნება.

1999

¹ აბრუნდი, ქვებუდანობა – მზაკვრობა.

* * *

ჩემი ძველი კოლხეთი,
სულ უწვიდა მარჯვენას –
ოკეანეს ატლანტის,
მის ზღვებით და მის მთებით.
„სულს საფლავში ატანდა“ –
ლეგენდებით,
მითებით

1969

პელაზგოსი

თვით ბერძენი ჰესიოდე,¹
ჩვენ უტყუარს გვაძლევს
ნიშანს,
ყურად ვიღოთ სიტყვა მგოსნის,
რომ პირველი,
ვინც ღვთით იშვა
იქ,
ბერძენი კი არა და,
იყო კოლხი – პელაზგოსი.²

1969

¹ ჰესიოდე – VIII ს. ჩვ. აღ.

² პელაზგოსი – ეპონიმი (ფუძის დამდები) პელაზგების

დეკალიონის წარღვნა¹

აი,
მაშინ გენახათ ნილოსი და
ფაზისი,
ჩე გოლა² და ურთის მთა,
დრეკა კავკასიონის,
როს პელაზგებს,
პელაზგმა –
ზევსმა თავს დაარისხა
წარღვნა დეკალიონის.

1964

¹ დეკალიონის წარღვნა, რომელიც ზევსმა კაცობრიობის პირველ მიღებას – კოლხებს (პელაზგებს) მოუყვლინა.

² ჩე გოლა – თეთრი მთა კოლხეთში.

* * *

ეს საწყალი პოეტი,
რომ შეიპყრო მანიაჲ,
გამხეც-გატყეურდა.
თუმც ვუსხ: გეთსიმანიის
ბაღში,
ამბორს, როგორც ყოფს
ქრისტე – უფაღს
იუდა.

1987

* * *

წარსულიდან გადმოაქვს
ნიავეს დილის საარი.
აქ თავისას იმკიდა
ტავერნაც¹ და ტრაქტირიც².
და ვჭვრეტ: მამადავითზე მოხუც,
„ელამ მიკიტანს“,
თავის უკვდამყოფელ დიდ –
მგოსნის საფლავს დასტირის.

1969

^{1,2} ტავერნა, ტრაქტირი – სამიკიტნო.

* * *

მთვარე სინათლის ჩუმი ბლავილით,
გადამომდგარიყო წარსულიდან
ოქროს ვერძივით.

და რქებით ჩხვერდა დრო-ჟამს
აგბედითს.

ათასწლეულთა ლეგენდებში –
კოლხეთს ეძინა

და... მე, პირველმა,
გაღვიძება მისი გაგბედე!

1960

ამირანის ისარი

ჩემი ძველი კოლხეთი –
შუმერ-ეტრუსკ-პელაზგთა
საცხოვრისი ის არი.
იქით მიდის ყველა გზა,
შუამდინარეთს უმიზნებს –
„ამირანის ისარი“¹-ც.

1964

¹ „ამირანის ისარი“-ს ერთი წევრი პონტო-სფერის ზღვა, თავისი ახლომახლო შემოგარენით, მეორე კი კავკასიონის მხარე – პირაქეთა პირიქეთა მხარეებით...“

**ბრიგოლ ხანძთელის რუკა
(VIII-IX სს.)**

საუკუნის ცამეტის თუ
ტოთხმეტის
მერე,
სხვა შიშით და განცდებით
შეეყურებ: არტანუჯს,
ხანძთას
და ოპიზას,
იშხანს და გუნათლესს,
შატბერდს და მიძნადორს –
რუკაზე,
დიდ ბრიგოლ ხანძთელის.

1991

* * *

მიწას –

ზეცაში აფრენა სურს

და ვითარც კივი,*

სივრცეს გასცქერის და

სიშორეს

კივის და კივის...

1958

* კივი – უფრო ფრინველი

აბო თბილელის გახსენება

ისევ მტკვრად სდის ცრემლები,
ათასი წლის წინათ რომ,
არაბებმა რწმენისთვის
აბო თბილელს ადინეს.
მიტომ ჩამოლუსკუმადა
მათი კარაბადინი.

1984

* * *

ქაოსი კი,
 წესრიგს ელის,
გარბის უამი ამ ღოდინზე,
სცევა მიწას ბნელით მოსიღს.
ცა იხსნება,
 მზე ამოდის –
 სული –
 კოლხი ჰელიოსის.

1962

* * *

მწამს მოისხამს დარდის ფოთლებს,
მოყვითალოს,
 მოელფეროს,
მიტომაა ვრგავ ხეს – საქსაულს,
რომ მის ჩრდილქვეშ
მოვეფერო –
 მარტოობის დღესასწაულს.

2005

მითრილატე VI ევპატორი

ვჭვრეტ: რვა მეფე მითრიდატეს,
იყო რვავე ღმერთთა ტოლი,
მაგრამ მაინც სულ სხვა იყო,
მაძებარი „კერა-დიდის“*,
ის მეექვსე ევპატორი.

1967

* „კერა-დიდი“: პონტო, სპერის ზღვა, კავკასიონი –
თავიანთი შემოგარენებით

კელტებსა და იბერებს

უცხო ხილვად ანთია –

მაყველის ბუჩქის

სხვა აღი...

შიში არ ეკარება სიკვდილსა და
სიბერეს:

პირველ მფლობელთ გრაალის –

ტიტურ-კაბადოკიელთ,

კელტებსა და იბერებს.

1972

სოფოკლე, პინდარე, ჰესიოდე

ბერძნული პოეზიის ცის კაბადონს,
შორი და კაშკაშა, ვით მთიები,
შემორჩა ხატება ექვსიოდე:

სოფოკლე,

ესქილე,

ევრიპიდე,

ჰომეროსი, პინდარე, ჰესიოდე.

1966

სამოთხეთა სამოთხე

სიახლოვე აშორე
ქრისტეს ფეხთა მკვნეტავთა.
დავით მგოსანს არგუნე –
ქვეყნად რაც ღამაზია.
დაუმკვიდრე ნეტართა
სამოთხეთა სამოთხე,
რაც მეთე ცაზეა.

1991

ზევის ღება არწივი

ისევ შენ განაცვალე,
ჩემს სიცოცხლეს დარჩენილს
ზევის ღება არწივი
სიყვარულით მიტაცებს
და მე ცაში ვბინადრობ...
რომ დავეშვა მიწაზე
ნებას არ მრთავს გამჩენი.

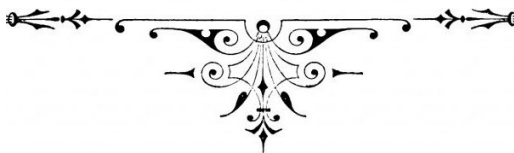
1960

ღმერთს მაინც ბავშვებრახები

სიშორით გადახურული
ჩანს მთვარის ძველი
კარავი,
ისმის სხვა მნათთა,
სხვა ხმები.
მე, როგორც ქვეყნად არავინ,
ჩემს ღმერთს კვლავ ვავეძრახები.

1959

ისევ ისე სძინავს ურჩხულს

ათასწლეულების მერეც,

ფაზისის პირ –

ტანწერწეტა ლერწმის ღერებს,

ხმა კვლავ არხევს ორფეოსის.

ისევ ისე სძინავს ურჩხულს –

ღალატის და მწუხარების

ნისლით მოსიღს.

2003

* * *

საუკუნეს, დღეები
მისდევნ, ვით ერკემალს.
გამხენი კი მოკვდავებს,
რა ქნას, ველარ იფარვს.
და არ ყოფნა მთებს მიღმა –
ყოფნას მიერეკება,
ვით პატრონ მკვდარ
ცხვრის ფარას.

1992

გრაალის ბარძიმი

მოსვლის დღიდან მოველი
სულიწმიდის გადმოსვლას
და ფიქრები მამძიმებს –
ქვესკნელს უნდა შთავიდე მე,
გრაალის ბარძიმის პოვნად,
გამოსახსნელად.

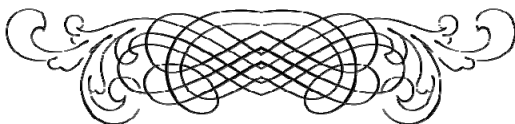
1959

საქართველოს ისტორია

საქართველოს ისტორია –
არის ჩემი ბედისწერა.
და მე ვხედავ:
მარტვალ-მარტვალ,
ჰეფესტო ჯაჭვს როგორ კვერავს
ამირანის მისაჯაჭვად

1989

* * *

რწმენა ღვთის ერთადერთობის –
ათასწლეულებს მისერავს...
უღმერთო მოკვდავთ ცოდვები –
მხრებზე ციოთ ჩამოუწონეს.
მზე ღმერთია და მის მზერას,
თვალს მიტომ ვედარ ვუსწორებთ.

2001

* * *

სადღაც დასავლით,
მზის დარჩენილ აღისფერ ტოტზე,
ციცქნა ღრუბელი მოჩანს ხოხობის
შებუმბლულ ღლაპად.
მთვარე კი მიწას უგზავნის ამბორს.
მოხუცი ცა კი,
ვითარცა ზღაპარს,
მწუხრის ვარსკვლავებს ამბობს და
ამბობს...

1989

ოკეანე და ცუნამია

დამით მოციმციმე ვარსკვლავები,
ოქროსა, განა უტილია.

ცას რაც უწვიმია და

უნამია,

რაც ქვეყნად დედებს უტირიათ –
ოკეანეა და ცუნამია.

1993

მეტყევე

ბუნება? ჩურჩულებს მეტყევე

გული,

თვალეები და სულმთლად –

ცაში მქროლავი არწივია...

და დედამიწის არის სუნთქვა,

მოკვდავთა სულის

ნაწილია.

იალუს მინდვრები

სიკვდილით –
სიცოცხლე,
ზოგჯერ თავზე გვევლება,
ჩვენ კი ხილვა გვინდება:
ელისეის ველების
და იალუს მინდვრები*.

2007

* იალუს მინდვრები – სამოთხე (ეგვიპტ.)

* * *

წინაპართა სულები,
ვარსკვლავების ქოხებსი,
რახანია სახლობენ...
მე კი მასთან მისვლა და
ნახვა დამაგვიანდა.
თუმცა ნაკურთხ და მაღალ
სანთლებს ვუნთებ ნიადაგ,
მარადიულ ნათელში მყოფ –
შორეულ – ახლობლებს.

2007

ნორჩო ვაზო, მტევნ ღიღო

ცას მოწყალედ შევციცინებ,
იქნებ სადმე თვალი ვკიდო, მას,
ვინაც რომ ადამის ძის ცოდვა –
ბრალი ზურზე იღო.
მე, ჩემს სიგრძე სანთელს გინთებ,
ნორჩო ვაზო, მტევან ღიღო.

1967

აპენინს და პირინეის

წარღვნამდე კი არადა,
ქიმეთს* – „ნანას“ ტაძარში,
თითქოს ახლა ილოცა.
ვიღაც უქცევს კოლხურად
და უხმობს: აკვირინე!
ეს ხმა მესმის ნილოსთან,
ხმელთაშუა ზღვისპირეთში,
აპენინს და პირინეის.

1982

* ქიმეთი – ძველი ეგვიპტის სახელწოდება.

* * *

ამბიონზე შემომდგარი
მთვარე,
თითქოს რიტორია,
(ღრუბლები ხმას არ იღებენ.)
და ყველა ცის ისტორიას –
ვარსკვლავების
თარიღებით.

1959

არბონავტები

უცხო ლანდთა ხილვაზე,
 კოლხეთის ცა დამძიმდა.
 ვჭკვრეტ: არესის ჭალაში
 მდგარმა მუხამ დალატის
 ფოთლები, ვით მოისხა.
 და... ჰეკატეს ტაძრიდან –
 მოაქვს ათასწლეულებს
 ზარისა და გლოვის ხმა.

1963

ჰაზი

მასში უფლის სისხლი დუღს...
უფლის ხელით დაწნული,
თითქოს ნინოს თმებია...
ასჯერ აჩეხილი და
ათასჯერ დამეხილი;
მაინც ცას და სიცოცხლის ხეს,
ვით ატოტებია,
მოყმის დაჭრილ ვეფხვივით.

1994

* * *

როცა ჩაივლის პოსეიდონი,
წამოვა ქარი ჭავლის
შრაპნელით,
ზვირთებს ამოსდებს ცას
აღვირებად.

მერე ზღვა გრაგნით
გველეშაპივით,
ჩასაყლაპავად დედამიწას
დაეღირება.

1986

თალი თარალი

სულისღევეთ მიმელის

მე,

ზაფხულ და ზამთარი –

ღამით დაუფარავი:

ზევეთ –

„უინი ანთარი“,¹

ქვევეთ –

თარი,² თარალი.³

1969

¹ უინი ანთარი (მეგრ.) – ცის ღვთაება.

² თარი – შუმერული ღვთაება.

³ თარალი (შუმერ.) – ქვესკნელი.

* * *

აღარსად ჩანს სიზიფე!
მთაზე ღოდის ატანის
უამი,

აღბათ მოთავდა.
თურმე წუთისოფელი:
ხარხარია სატანის,
ღრიანცელი მოკვდავთა.

1973

* * *

ბედისწერამ ქართველის ცისქვეშ:
უკვდავებას აზიარა,
ზოგიც გასვა ძელზედაც.
საქართველო მთებზე არა,
წინაპართა ძვლებზე დგას.

1993

ღ რ ო

ერთნაირად მეუფობს

მიწას,

წყალს და ცის კიდეს

და დრო არსად არ მიდის,

მიტომ ფეხზე იკიდებს

ჰელიოსს¹ და აიდის².

1969

¹ჰელიოსი – მზის დეოთაბა.

²აიდი – ქვესკნელის მბრძანებელი.

* * *

მტერთა ჩემთა სიმრავლეს –

ვამრავლებ და

ვაჯამებ,

მათი სული ქვესკნელის კედლებს

უნდა მივასხა.

თასის გამოსახსნელად ლაშქრად მივალ

ქაჯავეთს

და საშველად მოვუხმობ კოპალას

და იახსარს.

1961

ფიალა, ზინჯილა, ყარყარა

ყოფნისა და არყოფნის
სიამეს და სიავეს,
ფართოდ ყვება ფიალა,
ხოლო უფრო წვრილ-წვრილად –
ჭინჭილა და ყარყარა.
ქართველს,

ღვინის ტრფიალმა,
სიცოცხლე და სიკვდილიც,
ორივე შეაყვარა.

2001

* * *

სიჩუმის ბილიკებით
სააგეაცოდ მოსულმა,
მეხთა-ტეხამ დღის კიდე
ჩაღეწა და ჩახია.
ზღვას მთვლემარე ნაპირთან –
ღელვის გული მოუკლა.
მწუხრმა ვარსკვლავებით კი
აავსო ცის ჩახვია*,
მერე თავი უეცრად –
ელვის ბაწრით მოუკრა.

1963

* ჩახვი (მეგრ.) პატარა ტაძარი.

სანაპირო, ზღვა, ბრიგალი

ტანშიშველი სანაპირო,

თითქოს ქალი არის მრუში:

ცხელი ქვიშის ისმის ხვნემა
და ზვირთების მტლამა-მტლუში...

ზღვაა თითქოს ბარდერი.

და გრიგალი მიდის,

მოდის,

როგორც მილიარდელი.

1964

ყაზალები

სადღაც,

აღბათ გრიგალები,
ზღვას და მიწას აზავებენ.
აქ, კოლხური საღამოა ისე ჩუმი,
რომ ვარსკვლავთა თვალს ახელენ
ყაზალები*,

ნიზამის და ხაიამის,
საად, ჯალალ-ედინ-რუმის.

19847

* ყაზალები (არაბ.) სპარსულ-არაბულ პოეზიაში
ორტაეპიანი სტროფები.

* * *

ქარიშხალი შლევ ზვირთებს –
ცას შეუდგამს ბუხრებად.

აფროდიტე ჩაიცვამს
ქაფის სპეტაკ წვრილთვალას,
მერე მოვა ნაპირთან და...

ზღვას დაემუქრება!!!

1984

* * *

სადღაც დასალიერთან
დღე,

ღამეში მიმაღა,
თითქოს და ოჯალეში
ქვევრებით დაელიოს,
ფეხარევით მიმაგალ
ნათლის ძე –
კოლხ ჰელიოსს...

1959

სიშორე და სიმატოვე

მნათობები აკვანს მირწევს,
მაგრამ მაინც ვერ იძინებ?
წამით მარტო აღარ მტოვებს,
მუდამ თვალში ჩამციცინებს
სიშორე და
სიმატოვე.

2006

ზღვა, მაინც ზღვაა

რომ შეარყია ცა და ხმელეთი

ქუხილი არა,

ის ზევსის ხმაა

და ნისლებს აფენს ნაპირზე თარგად.

ქარში, გრიგალში ზღვა,

მაინც ზღვაა,

და თავს საკუთარს არასდროს კარგავს.

1997

ლოდეო

შიშით მოცული ღამის თვალები,
არყოფნის თვალებს
აფახულებენ.

მე, აქ,

არავის არ ველოდები.

როგორც სიკვდილის ნაფეხურები –
სასაფლაოზე ყრია ლოდები.

1962

აია

უხმობს მთვარე –

მამა – მძუძე.

მზით ნაშობი,

მზით იურვის...

ცისფერ თასით ეს „აია“

მარტოა,

ვით ბიბლიური –

ღვთისმოსავი ესაია.

1970

შენი სახელი

როცა ცად ამადლების –
ოქროს ზარი დარეკავს,
(არაფერს არ ვამეტებ!)
ვაჟა! –

შენი სახელი,
დაერქმევა პლანეტებს.

2001

სიტყვა

წევდიადი... წევდიადი... წევდიადი
გაშლილი, ვითარცა ოცნება...
და როცა მთვარეში,
ცამ მშვილდი მოზიდა,
მაშინ, ვით მიწა – მთებით და
ბორცვებით,
ჩუმად ამომზევდა სიტყვა ქაოსიდან.

1978

* * *

ფეხზე დგომით დაღლილების,

მალა იწევს ოხერა მთების.

ზღვაც დელავს და...

საიდანღაც,

ზვირთებს მოაქვს ოხ! რა ხმები,

ზეცა მოჰგავს ჩემს ძველ კოლხეთს,

მიმოფანტულს –

ვარსკვლავების ქოსმახებით.

1967

* * *

მივიძლოდა აგუნა,
უფლისაგან მოვლენილს
აქ, პოეტის კვართით.
და... მერე ცამ გარგუნა –
საგალობლად ქართველი.

1958

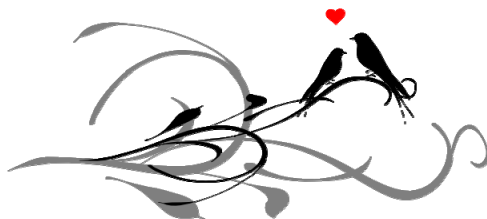

* * *

ვით ათონი და აგუბედია,
ზღვაც წარგვტაცეს და
ცაც წაგვართვეს ნახატი ყალბით.
და ვით სიბილას* მისნურ წიგნში –
ის ტრაგედია,
აღბათ,
ეწერა ზღვისკარად მღვარ
ფოთლებზე პალმის.

1993

* სიბილა – ლეგენდარული წინასწარმეტყველი ქალი.

* * *

შენი ფიქრი,
ვით ელვა,
დედამიწას უვლიდა.
(მთვარე ჩანდა ზიგმუნდად).
შენი სახე ღრუბლიდან,
გვიან გამომზიგულდა.

2001

**კოლხთა წარსულს ფეხს
წამოკრავს**

დრომ კი არა,
ზოგმა „ჩვენმა“ მაღლა მხედმა,
სურვილი ვერ დაიოკა:
კოლხეთის დიდ ისტორიას
დავიწყების გვერგზე ართავს,
მაგრამ ბევრი კოლხთა წარულს
ფეხს წამოკრავს
და მოადენს –
დაბლა ზღართანს.

2005

* * *

დღეთა დასალიერთან, ვაჰ!
თუ უცებ შებინდდა!
ცრემლი ვინ დაგაყაროს?!
მოსულს ლეგენდებიდან
პოეტს –
ქცეულს სამყაროდ.

1969

ვითარცა კოლხ აქციუსს

ღღისითაც და ღამითაც –
ცაში ცქერა დაგხემა,
ვითარცა კოლხ აქციუსს*.
ქაოსიდან ამოსულს,
საქართველოს ცად ქცეულს.

1963

* აქციუსი – აივტის ძმა იყო.

ისევ ყულევთან

ოცდაათი საუკუნის

წინათ,

კოლხთა სპამ და რწმენამ,
ყულევთან რომ რამზესს ძლივს,
იქ – ზღვა ზვირთებს აფენს ყურეს.
და დილა შლის ცაზე მთიებს –
ანგელოზთა ნაფეხურებს.

1991

მრავლდებოდა ღვთა ჯიში

იყო დრო როს ლეგენდებში –
მრავლდებოდა ღვთა ჯიში...
ხოლო ფშავს და ხევსურეთს
უფრორე წაისილა...

მერე...

ამირანის შიშით

გაქრა ღვთა სინსილა.

1964

* * *

შორს,

სადღაც დასალიერთან,
დღე-ღამე ძველი ცოლ-ქმარი,
ერთმანეთს ისევ დაშორდა...
დარდი მკლავს რკინის მკვნეტავი:
ღმერთმა ცა ელვით გაშოლტა!
რა დააშავა ნეტავი?!

1961

* * *

ჩემი ზღვაოსან წინაპრისგან
მომისმენია

და მისწავლია:

- კვალი რომ მისდევს უკან სეინერს,
თვალმოციმციმე,
განა კვამლია,
- წელის ფერიებმა გაისეირნეს.

1962

* * *

შიშველი და გაბადრული,
ვით ღვთისმშობელს
ერმა იესო,
ცას კალთაში მოვარე უწევს.
ძირს, გრიგალი ზღვას
ჭირვეულს,
აძინებს და აკვანს ურწევს.

1965

არც ფშავი ჩანს, არც შატილი

არაგვს თვალზე ხელს აფარებს,
მთებია და ნისლი ნისლობს.

არც ფშავი ჩანს,

არც შატილი,

და ხევსური ამბობს ხეთისო:

– აბა,

რაი ვიქნებოდით,

უმცხეთოდ და უხერთვისოდ?!

1967

სულიწმინდა

თუ არა,

იგი ბარძიმი,

მე,

შიშით ღამენათევი –

ცოდვები უნდა მეზიდა.

გადმოჩქევს წმინდა ნათელი –

რწმენის ცის დარბაზებიდან.

1986

ჟამმა ვერ დააბეჩავა

კაცად ის მითქვამს:

საწუთროს,

თავი არ გაათელინა,

ვინაც იცხოვრა დავით და

ჟამმა ვერ დააბეჩავა.

ვით ბრძანა ბრძენმა დავითმა:

ვინც მზედ ამოვა,

მზედ ჩავა

1964

დადნა, როგორც გლეტჩერი

ჩემი გული დარდისაგან
დადნა,
როგორც გლეტჩერი*,
რადგან ვიცი: ყოველდღე,
ჭკვიანებიც,
ბრიყვებიც,
ჩვენს თავს სასაფლაომდე,
ფეხაკრეფით მივყვებით
და არყოფნას ვეჩვენით.

2001

* გლეტჩერი – ყინულის მასა.

* * *

მთვარე, როგორც ნათურა
ქრება...

ისევ ინთება...

თითქოს მეკობრეები,

კვლავ შეიპყრეს ლაზებმა.

ზღვიდან დურდლო ზვირთების,

ისევ მიიზღაზნება.

1971

* * *

ცაში ღრუბლები უცებ განრისხდნენ,
მერე მიდამო გვირგვინით დარაგვეს...
ეს კლდე-თუნგია,

 მთა კი ბერდელა,
რომელსაც მხრებით დაბლა,
ბარისკენ –
პირთამდე სავსე მიაქვს არაგვი.

1962

✽

ხმები სინინოზების

ფეხისწვერებზე იწვევენ –
ზღვები,

მთები,

ბორცვები.

თითქოს აქვე,

მღეთიდან,

ისმის ძველ კოლხეთიდან –
ხმები სინინოზების.

1966

შიშთვილი

„წარვიდა (იუდა) შიშთვილობა და მოკუდა“.
ოთხ.

თუკი მოძმის ღალატით
ფიქრი გაგიტყურდა,
და თუ გადაგიბირა სიაკაცემ
მზის შვილი.
მაშინ, როგორც იუდას,
გიხსნის მხოლოდ შიშთვილი.*

1962

* შიშთვილი – (მოდვ.) გვარლი, საბელი, თოკი.

**პრომეთეოსს, ამირანს,
გილგამეუს**

უკვდავება ღმერთს წარსტაცეს,
სიკვდილი კი დგას მშიერი
და კოლხური მზით გაღეშილოთ,
ვხედავ შორით;
ჰელიოსის ნაშიერებს:
პრომეთეოსს,
ამირანს და გილგამეუს.

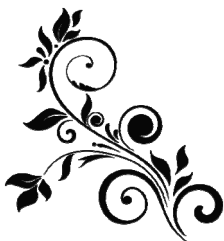
1981

* * *

მზე ზღვაში ჩავიდა მწუსრისას
და გაღმა მიცურავს მხარულით
სივრცეს ფერი ეღება ხაკის.
პატარა ტალღები ფარულად
ებლარძუნებიან
ნაპირს.

1977

ბავშვობისკენ გაფრინდა

მოყვავილე ჭალები –
მარტის ნათილისმარი,
და კოლხური „ნანინა“ –
ასხლეტილი არფიდან,
ვით ცასმწვედენი ისარი,
ყველა კარგი სიზმარი –
ბავშვობისკენ გაფრინდა.

2002

ღრუბლების ჯოგი

მესთა – ტეხისგან გამოქცეულებს,
ტანზე ატყვიათ მზეთა წყლულები,
მიუყვებიან ცისარტყელის
გადრეკილ ბოვირს.

და...

ზღვაში ჩადის დასარწყლულებად –
შავ რქებზე ელვა დანათებული
ღრუბლების ჯოგი.

1967

* * *

ქარი ხმაურით როცა ჩაივლის,
ზღვა წამსვე ნაპირს მოადგება,
როგორც მევალე.
და ზვირთთა მჯიღებს ცხვირთან მიუტანს.
საღამოც მოდის ვითა
მხევალი
და ცის საინზე დადებული
შოთის პურივით,
მთელი კი არა,
მოაქვს მთვარის ნახევარი.

1967

მას აქვს აქილევსის ფარი

წინაპართა ძახილს უსმენს,
ეხმარება ზენა ქარი,
რომ გაავლოს ქაჯებს მუსრი.
მას აქვს აქილევსის ფარი,
არა ქუსლი.

2007

* * *

შიში უღვას თვალებში

ტუცერებს

და საითებს.

მეხი გაიხირიმებს.

ფქვილად დასდით სინათლე –

ვარსკვლავების ხვიმირებს.

1964

იყო დიდი მცდელობა

ვაუას ცოცხლად დამარხვის
იყო დიდი მცდელობა,
მაგრამ წლები გადის,
რომ მის „კოლხურ ფსალმუნებს“
და მის „გერისელობას“,
ვერ უპოვეს ზადი.

1994

* * *

(ვარიანტი)

დიდი ცოდვებით ქედადრეკილნი
ბნელ უფსკრულისკენ მივალთ
ხევ-ხევად,
არყოფნის ფეხით კვლავ ვიბეკნებით.
კავკასიონს კი –
დედამიწის მტკიცე ხერხემალს,
ემტვრევა ყინვის თეთრი ნეკნები.

1971

სარჩევი

წინასიტყვაობის მაგიერ.....	5
სამაია.....	25
სათოფურები.....	26
*** (ცბიერი და ბოდმანი).....	27
ისევ ქარონი.....	28
ჰელიოს და სელენეს.....	29
*** (მეფე დავითს).....	30
გალატეა.....	31
*** (ხერთვისთან და არტანუჯთან).....	32
*** (ჩაუმქრალი შენი ყოფნა).....	33
*** (ქანცგაცლილი ბედთან ბრძოლით).....	34
*** (დადგა ჟამი, გათენდეს).....	35
ვითა ნოე.....	36
*** (სიმეუდროვის ზარის რეკვა).....	37
პალმა.....	38
სულიწმიდის მოფენის.....	39
კოლხური თასი.....	40
თუთანქამონი.....	41
*** (ღრუბლებმა).....	42
ქორთუ ვაჟა.....	43

*** (ანგელოზების გზას არა).....	44
*** (ქარის ხმაზე).....	45
ვაჰ!.....	46
სიცოცხლდე, ცხოვრება, სიკვდილი.....	47
ტაღლები.....	48
*** (ისტორიის მამებმა).....	49
ზვირთები.....	50
*** (ჩვენს წარსულიდან ჩამოქროდილი).....	51
მთვარე.....	52
*** (თავს იწონებდნენ ნაძვის ხეები).....	53
*** (ორმოცი წელია).....	54
*** (კოლხეთში უნასი ასისინდა).....	55
*** (საწუთროს ბევრი ედავა).....	56
*** (შუბლშეკრულ ამირანთა).....	57
თამარ მეფე.....	58
ოკეანე ატლანტის.....	59
ორი ვაჟა.....	60
*** (დღის ჯაფისგან გადაღლილი.....	61
*** (არ ჩანს დავით!).....	62
ნეფტუნუსი.....	63
*** (ნათელს იღიმოდა სივრცე).....	64
*** (წამით აღარ ისვენებს...).....	65

*** (ჩემს კოლხეთ ეალერსება).....	66
ხეთა და მითანი.....	67
მთვარე, როგორც კენტავრი.....	68
ზღვა არის „ქართლის ცხოვრება“.....	69
*** (სიმაღლეებს კვლავ ასწავლის).....	70
*** (კოლხეთის დიდ წარსულიდან).....	71
*** (ქარიშხლის ეტლებს დააქროლებს).....	72
„ეგრისი ელის ეგრისელს“.....	73
ჰოფმანი „გეთსამანიის ბაღში“.....	74
სახელები.....	75
მარტი.....	76
*** (ვით კვიცი უდედო).....	77
*** („მენგურელთა“ ქვეყანა).....	78
ზღვის ქალაქი ბინადარი.....	79
ის დღე.....	80
*** (ვით უხსოვარ დროში).....	81
ღმერთო შეუნდე!.....	82
ვარსკვლავების ტკარცალი.....	83
პონტოს სანაპიროზე.....	84
წუთისოფელი.....	85
*** (სიშორეს აფარებიან).....	86
*** (ემშაკის გარდა იცის არავინ).....	87
*** (ბობოქარი დღეები).....	88

*** (დედამიწას კი ისევ აწუხებს).....	89
კორსიკაში.....	90
ზღვა – არფაა ექოლოსის.....	91
*** (მოკვდავი სული მდინარეა).....	92
ჩემო დიდო წინაპარო.....	93
*** (დღეები მხვლეტენ).....	94
*** (ქარი, ცეცხლი და წყალი).....	95
13.....	96
*** (დღემ მზე დაბადა).....	97
*** (ქარის ძახილზე).....	98
ხეები.....	99
*** (ამოვარდა ქარიშხალი).....	100
*** (ჩემი ზეცა ქართული).....	101
*** (ზღვის წუხილში...).....	102
*** (ქარიშხალმა ღრუბლების რემა).....	103
*** (ვარსკვლავების ნაქსოვი).....	104
ცა იმეორებს წვიმას.....	105
*** (უამთა დარაში გამოვლილს).....	106
*** (ცისარტყელის ტოტზე ზიხარ).....	107
*** (ზღვის ფსკერზე იმაღება).....	108
*** (ცისკრის ანგელოზებმა).....	109
გილგამეშივით.....	110

*** (ძილად მიყრილან წყლისპირ ლოდები).....	111
ქარიშხალი, ზღვა და ტალღა.....	112
აკ ღღეები მეფობდნენ.....	113
*** (ვისმენ ჩურჩულს ანგელოზთა).....	114
*** (უქაროდ და უქარიშხლოდ).....	115
*** (ცით ჩამოდის მიმწუხრი).....	116
*** (მოსვლის დღიდან).....	117
*** (როგორც ადრე).....	118
*** (ცხოვრება ხეა).....	119
*** (ცად ღრუბლები მიმოდინ).....	120
მითრიდატე ვეპატორი.....	121
*** (სადაც ყოფნა).....	122
წიგნი „ნათელსიღვა“.....	123
*** (ცას მოსკდა...).....	124
ისევ მოლოდინი.....	125
აია-ღმერთო... და ქვეყანა.....	126
*** (ცის შიშვეპარულ სიმყუდროვიდან).....	127
*** (ჩემს დიდ კოლხეთს დასდგომია).....	128
იშარი და იშხარა.....	129
*** (ზამთარი, როგორც ბერდედა).....	130
წალენჯიხა.....	131
*** (ოცდაცამეტი წელია).....	132

აინანას, დაინანას.....	133
*** (ცაა – უდაბნო).....	134
ჭყონდიდესა და ღვინის ხეს.....	135
ღმერთი შეგვახვედრებს ერთმანეთს.....	136
კოპალეს და აგუნას.....	137
უყვაიჭარე.....	138
ძე შეცდენილი უნასის.....	139
*** (აქ სიყვარულს იცინიან).....	140
*** (შურით გასენილ კაცობრიობას).....	141
*** (ისმის სიმყურდროვიდან).....	142
ცისკენ ღრუბლებს გავეყვები.....	143
თობელ-ტუბელ-ტიბარნი.....	144
*** (სადღაც ღამის მინდორზე).....	145
ეტრუსკებს, ბასკებს და პელაზგებს.....	146
ავვისტო, მზე და ნიავი.....	147
ავგვას თავლა.....	148
*** (სიჩუმის მიღმა).....	149
აღბათ არგონავტებია.....	150
*** (უძველესი კოლხეთი).....	151
*** (ამ წუთისოფლის აურზაურში).....	152
*** (ჩვენი ძველი კოლხეთი).....	153
პელაზგები.....	154
ზღვამ გააწნა ნაპირს სილა.....	155

დეკალიონის წარღვნა	156
*** (ეს საწყალი პოეტი)	157
*** (წარსულიდან გადმოაქვს).....	158
*** (მთვარე სინათლის ჩუმი ბღაველით).....	159
ამირანის ისარი.....	160
გრიგოლ ხანძთელის რუკა.....	161
*** (მიწას...).....	162
აბო თბილელის გახსენება	163
*** (ქაოსი კი...).....	164
*** (მწამს...).....	165
მითრიდატე VI ევპატორი.....	166
*** (მეხთა-ტეხა ცის სარკეს).....	167
კელტებსა და იბერებს.....	168
სოფლკლეა პანდარე, ესიოდე.....	169
სამოთხეთა სამოთხე.....	170
ზევის ღვება არწივი.....	171
ღმერთს მაინც გავემძრეხები	172
ისევ ისე სძინავს ურჩხულს.....	173
*** (საუკუნეს...).....	174
*** (გრაალის ბარძიმი).....	175
საქართველოს ისტორია.....	176
გმირმა იგმირე.....	177

*** (რწმენა ღვთის ერთადერთობის).....	178
*** (სადღაც დასავლით).....	179
ოკეანე და ცუნამია.....	180
მეტყვევ.....	181
იალუს მინდვრები.....	182
წინაპართა სულები.....	183
ნორჩო ვაზო, მტევან დიდო.....	184
აპენინს და პირინეის.....	185
*** (ამბიონზე შემომდგარი).....	186
*** (მოასვენებელი მითიდან).....	187
არგონავტები.....	188
ვაზი.....	189
*** (როცა ჩაივლის პოსეიდონი).....	190
თარი თარალი.....	191
*** (აღარსად ჩანს სიზიფე).....	192
*** (ბედისწერამ ქართველის ცისქვეშ).....	193
დრო.....	194
*** (მტერთა ჩემთა სიმრაველს).....	195
ფიალა, ჭინჭილა, ყარყარა.....	196
*** (სიჩუმის ბილიკებით).....	197
სანაპირო, ზღვა, გრიგალი.....	198
ყაზალები.....	199
*** (ქარიშხალი შლეგ ზვირთებს).....	200

*** (სადღაც დასალიერთან).....	201
სიშორე და სიმარტივე.....	202
ზღვა, მაინც ზღვაა.....	203
ლოდები.....	204
აია.....	205
შენი სახელი.....	206
სიტყვა.....	207
ისევ ლოდინი.....	208
*** (ფეხზე დგომით დაღლილები).....	209
*** (მოგიძღოდა აგუნა).....	210
*** (ვით ათონი და აგუბედია).....	211
დედამიწის სადღეგრძელო.....	212
*** (შენი ფიქრით).....	213
კოლხთა წარსულს ფეხს წამოკრავს.....	214
*** (დღეთა დასალიერთან).....	215
ვითარცა კოლს აქციუსს.....	216
*** (გარიანტი).....	217
ისევ ყულევთან.....	218
მრავლდებოდა დევთა ჯიში.....	219
*** (შორს).....	220
*** (ჩემი ზღვაოსან წინაპრისგან).....	221
*** (შიშველი და გაბადრული).....	222
არც ფშავი ჩანს, არც შატღილი.....	223

სულიწმინდა.....	224
უამმა ვერ დააბეჩავა.....	225
*** (სიხუმეს ახლა აცვია ბნელი).....	226
დადნა, როგორც გლეტჩერი.....	227
*** (მთვარე, როგორც ნათურა).....	228
*** (ცაში ღრუბლები უცებ განრისხდნენ).....	229
ხმები სირინოზების.....	230
შიშთვილი.....	231
პრომეთეოსს, ამირანს, გილგამეშს.....	232
*** (მზე ზღვაში ჩავიდა მწუხრისას).....	233
ბავშვობისაკენ გაფრინდა.....	234
ღრუბლების ჯოგი.....	235
*** (ქარი ნათურით როცა ჩაივლის).....	236
მას აქვს აქილევსის ფარი.....	237
*** (შიში უდგას თვალებში).....	238
იყო დიდი მცდელობა.....	239
*** (ვარიანტი).....	240

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური ფსალმუნები

100 ტომად
ტომი 78

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 78

გამომცემლობის

რედაქტორი

– ანზორ ჯაფარიძე

მხატვარი

– სპარტაკ ცინცაძე

მხატვრული რედაქტორი

– ირაკლი უშვერიძე

ტექნიკური რედაქტორი

– ნანა ღუმბაძე

კორექტორი

– ნატო დოღბაია

კომპიუტერული

უზრუნველყოფა

– ნანა და დათო ყანდაშვილები

გამომცემელი – მარი ებნათაშვილი

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. ჯორჯიძის ქუჩის №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@gmail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com